

Sygn. akt III USK 42/22

POSTANOWIENIE

Dnia 6 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka

w sprawie z odwołania R. F. i K. F.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Rzeszowie
o przeniesienie odpowiedzialności za zobowiązania z tytułu składek,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 6
grudnia 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołujących się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Rzeszowie
z dnia 21 września 2021 r., sygn. akt III AUa 394/19,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od odwołujących się R. F. i K. F. na rzecz
pозwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w
Rzeszowie kwoty po 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) od
każdego z nich tytułem zwrotu kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie wyrokiem z dnia 21 września 2021 r. w sprawie z odwołania R. F. i K. F. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Rzeszowie w przedmiocie przeniesienia odpowiedzialności za zobowiązania z tytułu składek, oddalił apelację odwołujących się od wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 6 marca 2019 r., którym oddalono odwołania.

Powyższy wyrok został przez odwołujących się zaskarżony skargą kasacyjną w całości. Skargę oparto na podstawie naruszenia prawa procesowego, mającego istotny wpływ na wynik sprawy: 1/ art. 227 k.p.c., przez oddalenie wniosku dowodowego odwołujących się zmierzającego do ustalenia majątku Przedsiębiorstwa Sp. z o.o. w postaci środków pieniężnych pozostających jako zabezpieczenie należytego wykonania umowy u klientów tej spółki; 2/ art. 381 k.p.c. w zw. z art. 235² § 1 pkt 3 i pkt 5 k.p.c., przez błędne stwierdzenie, iż złożony przez wnioskodawców wniosek o przeprowadzenie dowodu zmierzającego do ustalenia majątku Przedsiębiorstwa Sp. z o.o. w postaci środków pieniężnych pozostających jako zabezpieczenie należytego wykonania umowy u klientów tej spółki jest nieprzydany do rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, a nadto iż zmierza on jedynie do przedłużenia postępowania; 3/ art. 10 § 1 k.p.a. w zw. z art. 123 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1009 ze zm.; dalej: ustawa systemowa), przez nierozpoznanie zarzutu uniemożliwienia odwołującemu się wypowiedzenia się przed wydaniem decyzji kończącej postępowanie w sprawie przed ZUS, co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań zarówno stosunku do obu odwołujących się.

Skarżący wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w całości i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania oraz pozostawienie temu Sądowi rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania w obu instancjach oraz kosztów procesu w postępowaniu kasacyjnym.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazali oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, wynikającą z rażącego naruszenia przepisów postępowania, które w istotny sposób miały wpływ na wynik sprawy: art. 227 k.p.c., art. 381 k.p.c. w zw. z art. 235² § 1 pkt 3 i pkt 5 k.p.c. oraz art. 10 § 1 k.p.a. w zw. z art. 123 ustawy systemowej, a ponadto art. 381 k.p.c. w zw. z art. 235² § 1 pkt 3 i pkt 5 k.p.c.

W ocenie skarżących Sąd Apelacyjny niezasadnie odmówił przeprowadzenia dowodu na fakty mające istotne znaczenie w sprawie, wadliwie oceniając, iż nie mają one takiego charakteru. Skarżący wskazali, że okolicznością istotną w sprawie jest ustalenie majątku bezpośrednio zobowiązanego Przedsiębiorstwa Sp. z o.o. Tymczasem Sąd Apelacyjny błędnie uznał, że złożony i ponowiony w

postępowaniu apelacyjnym wniosek dowodowy w przedmiocie uzyskania informacji od firmy B. oraz A. GmbH co do wysokości środków pieniężnych należących do Przedsiębiorstwa Sp. z o.o., a pozostających w dyspozycji tych podmiotów, jest próbą wykreowania pożądaney jedynie z punktu widzenia skarżących iluzji istnienia wiarytelności, ale w rzeczywistości nie zmierza do wykazania realnych aktywów majątkowych według przyjętych reguł dowodzenia, tj. istnienia, wysokości i wypłacalności zobowiązanych. W toku postępowania odwołujący się nie mieli już dostępu do dokumentacji spółki, która została zbyta, a zatem przeprowadzenie dowodów w przedmiocie uzyskania informacji co do wysokości środków pieniężnych pozostających w dyspozycji wskazanych podmiotów, było jedynym sposobem na wykazanie zasadności twierdzeń wnioskodawców, tj. wykazania istnienia mienia, z którego egzekucja umożliwi zaspokojenie zobowiązań spółki. W ocenie skarżących oddalając wniosek dowodowy Sąd pozbawił ich możliwości obrony swoich praw. Skarżący podnieśli ponadto, że organ rentowy nie dochował elementarnych zasad prowadzenia postępowania z czynnym udziałem strony, naruszając tym samym art. 10 § 1 k.p.a.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz o zasądzenie od skarżących K. F. i R. F. na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurydycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba

rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że odwołanie się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, iż przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się "oczywistość" zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4 poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Zatem we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171).

Analiza uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia oraz wniesionej skargi kasacyjnej nie pozwala na stwierdzenie, że zachodzi przesłanka przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w postaci oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Z mocy art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw. W granicach zaskarżenia bierze jednak pod rozwagę nieważność postępowania. Zgodnie z art. 398³ § 1 k.p.c. skargę kasacyjną można oprzeć na podstawie naruszenia prawa materialnego lub podstawie naruszenia przepisów postępowania. Obie podstawy kasacyjne pozostają ze sobą w związku funkcjonalnym. W świetle art. 327¹ § 1 k.p.c. (w poprzednim stanie prawnym art. 328 § 2 k.p.c.) w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c. nie jest bowiem możliwe prawidłowe zastosowanie prawa materialnego bez zgodnego z prawem procesowym ustalenia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia (por. między innymi wyrok Sądu Najwyższego z 11 kwietnia 2006 r., I PK 164/05, Monitor Prawa Pracy 2006 nr 10, s. 541). I odwrotnie - zarzuty naruszenia przepisów postępowania mają znaczenie, jeżeli uchybienia mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), zatem wpierv decyduje prawidłowo rozumiane prawo materialne, które określa przesłanki dochodzonego świadczenia, a te wyznaczają, jakie ustalenia stanu faktycznego są konieczne i mają znaczenie dla rozstrzygnięcia sporu (art. 227 k.p.c.). Zarzuty podstawy procesowej nie mogą być dowolne, lecz muszą pozostawać w związku z normą prawa materialnego, od której zależy wynik sprawy. Ponadto nie powinny pomijać ograniczenia z art. 398³ § 3 k.p.c., w myśl którego podstawy skargi kasacyjnej nie mogą stanowić zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. W postępowaniu kasacyjnym zachodzi też związanie ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Podkreślić zatem należy, że autor skargi kasacyjnej w jej podstawach nie podniósł zarzutu naruszenia prawa materialnego, a więc nie próbuje powiązać zarzucanych uchybień z przesłankami prawa materilanego i tym samym wykazać wpływu zaistniałych w ocenie skarżących uchybień na wynik sprawy.

Dodatkowo dostrzec również można, że skarżący w istocie kwestionują dokonaną przez Sąd drugiej instancji ocenę dowodów. Podnoszone przez skarżących argumenty stanowią polemikę z oceną dowodów i wynikającymi z niej

ustaleniami faktycznymi, co, zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c., uchyla się spod kontroli kasacyjnej. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika ustalenie przesłanek odpowiedzialności skarżących za zaległości składkowe zarządzanej przez nich spółki. Z przeprowadzonego postępowania dowodowego jednoznacznie wynikało, że organ ubezpieczeń społecznych wyczerpał dostępne mu środki prawne zmierzające do wyegzekwowania zaległości składkowych, oraz wystarczająco wykazał, że ich egzekucja była bezskuteczna, ponieważ spółka ewidentnie nie spłacała swoich długów, a jej członkowie zarządu nie zgłosili we właściwym czasie terminie wniosku o ogłoszenie upadłości.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że „bezskuteczność egzekucji przeciwko spółce” jest kluczowym elementem konstrukcji odpowiedzialności z art. 116 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacji podatkowej (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 1540 ze zm.; dalej: Ordynacja podatkowa), a wyjaśnienia sformułowanego w tym przepisie pojęcia Sąd Najwyższy dokonał przede wszystkim w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 13 maja 2009 r., I UZP 4/09 (OSNP 2009 nr 23-24, poz. 319). W orzeczeniu tym wskazano, że przez "bezskuteczność egzekucji" należy rozumieć stan rzeczy, w którym nie ma jakichkolwiek wątpliwości, iż nie zachodzi żadna możliwość zaspokojenia egzekwowanej wierzytelności z jakiegokolwiek części majątku dłużnika, co może być stwierdzone nie tylko postanowieniem o umorzeniu postępowania egzekucyjnego ze względu na jego bezskuteczność, ale także postanowieniem o umorzeniu postępowania upadłościowego lub o oddaleniu wniosku o ogłoszenie upadłości. Istotne jest to, aby na dzień wydania przez organ rentowy decyzji przenoszącej na członka zarządu odpowiedzialności za zaległości składkowe spółki nie posiadała ona jakiegokolwiek majątku, z którego możliwe byłoby zaspokojenie wierzytelności organu rentowego (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 lipca 2009 r., I UK 49/09, LEX nr 529769; z dnia 2 września 2009 r., II UK 336/08, LEX nr 533102; z dnia 14 kwietnia 2010 r., III UK 83/09, LEX nr 602074; z dnia 23 marca 2012 r., II UK 152/11, LEX nr 1170997; z dnia 25 kwietnia 2012 r., II UK 218/11, OSNP 2013 nr 7-8, poz. 90).

Art. 116 § 1 pkt 2 Ordynacji podatkowej umożliwia członkowi zarządu uwolnienie się od odpowiedzialności za zaległości podatkowe spółki kapitałowej

przez wskazanie mienia spółki, z którego egzekucja umożliwi zaspokojenie zaległości podatkowych spółki w znacznej części. Sądy obu instancji wzięły pod uwagę okoliczność, że przepis ten wymaga wskazania przez członka zarządu mienia spółki. W orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego reprezentowany jest pogląd, że mieniem określonym w art. 116 § 1 pkt 2 Ordynacji podatkowej nie jest mienie wskazane przez samo zgłoszenie wniosków dowodowych, które dopiero mają wykazać, że takie mienie istnieje (por. wyroki Naczelnego Sądu Administracyjnego: z dnia 7 lutego 2017 r., I FSK 1032/15, LEX nr 2252675; z dnia 19 października 2017 r., II FSK 2632/15, LEX nr 2397009). Nie sposób zatem uznać, że Sąd drugiej instancji, akceptując pominięcie przez Sąd pierwszej instancji przedmiotowego dowodu opartego na ogólnikowym stwierdzeniu o istnieniu majątku w postaci środków pieniężnych pozostających jako zabezpieczenie należytego wykonania umowy u klientów spółki, doprowadził do oczywiście wadliwego rozstrzygnięcia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2018 r., I UK 331/17, LEX nr 3373101).

W związku z powyższym skarżący nie zdołali wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania skargi, wobec czego Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego stosownie do art. 98 § 1 k.p.c. i art. 108 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.